

Vseevropska gozdna in lesna certifikacija (PEFC)

avtorji prof. dr. dr. h.c. **Niko TORELLI**, Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
doc. dr. **Darij KRAJČIČ**, BF – Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire,
mag. **Franc FERLIN**, Gozdarski inštitut Slovenije,
Mitja PIŠKUR, univ. dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije
Robert KRAJNC, Gozdarski inštitut Slovenije

Uvod

Slovenci smo vselej dobro gospodarili z gozdom, kar nam priznava tudi mednarodna stroka. 1949 smo odpravili golosek in vpeljali naravi prijazno gospodarjenje z gozdom. Pri tem smo sledili Švici, ki je to storila že 1924. Imamo izjemno visok delež naravnih gozdov (70 %). Generacije slovenskih gozdarjev so bile skrbno vzgajane v duhu principov trajnosti, multifunkcionalnosti in sonaravnosti, kot so jih mnogo kasneje definirali "Helsinški" kriteriji. Poseganje v gozd je natančno načrtovano in "elastično". Mnogi se sprašujejo, če je v takšni situaciji certifikacija sploh smiselna, saj sta slovenski gozd in njegov les ob sonaravnem gospodarjenju že od nekdaj certificirana. Morda, vendar je namen panevropske sheme ustanovitev mednarodno kredibilnega okvira, ki bi omogočal medsebojno priznavanje gozdnih certifikacijskih shem/sistemov. Nekateri spet menijo, da gre za ekodiktat okoljskih združenj.

Tehnični dokument in Statut PEFC definirajo osnovne zahteve gozdnih

certifikacijskih standardov in shem ter formiranje institucionalne ureditve na panevropski, nacionalni in subnacionalni ravni. Ustanovitelji PEFC so proti monopolom in verjamejo, da konkurenca dviguje standarde in znižuje stroške. To je dobro za lastnike, potrošnike in družbo kot celoto.

Ideja certifikacije se je rodila v tropih in je posledica nebrzdanega uničevanja in enostranske rabe tropskih gozdov. Zaradi porazne neučinkovitosti raznih mednarodnih pobud, vladnih politik in nesmiselnih bojkotov so pobudo pri gozdni certifikaciji prevzele okoljske nevladne organizacije (ENGO). Kot neuspeh poskus reševanja tropskih gozdov omenimo akcijo, ko se je 1000 velikih mest in skupnosti v Nemčiji, Avstriji, Švici, Nizozemski in Združenem kraljestvu dogovorilo, da bodo bojkotiralo tropski les. Namen je bil sicer dober, v resnici pa se je izrodil v svoje nasprotje: deforestacija se je celo povečala, saj so ljudje izgubili možnost zaslužka v gozdarstvu in lesni industriji. Zaradi hitrega naraščanja prebivalstva so bili prisiljeni s požigalništvom povečevati

kmetijske površine in hkrati skrajševati obdobja zaraščanja oz. mirovanja. Odmevne so bile akcije Rainforest Action Network -a in še posebej *Greenpeace*-a. Zdaj potekajo akcije bolj premišljeno. Omenimo kampanijo *Gozdovi za življenje Svetovnega sklada za naravo (World Wide Fund for Nature, WWF)*. Poskušajo ohraniti po 10 % površine vsakega gozdnega tipa itd.

Države EU in države kandidatke so slednjič podpisale Kjotski protokol. Ta pomemben dokument namenja bistveno vlogo tudi gozdom oz. lesu kot ponoru ogljikovega dioksida. Les dobiva poseben pomen, saj je mogoče z njim nadomeščati materiale, katerih pridobivanje in predelava potrebuje veliko "fosilne" energije (kovine, plasti, cement). Kako se bo sistem *cap and trade* uveljavil, ne ve nihče, prav tako ne, kako globoko v vsakdanje življenje prebivalcev bo posegel.

Prizadevanje za trajnostni razvoj

1987 je *Svetovna komisija za okolje in razvoj (World Commission on En-*

Environment and Development, WCED) definirala trajnostni razvoj kot "razvoj, ki zadovoljuje potrebe današnje generacije, ne da bi ogrozila razvojnih možnosti bodočih generacij".

1989 je *Generalna skupščina Združenih narodov* pozvala na srečanje narodov o trajnostnem razvoju.

1992 je bila v Riu de Janeiru *Konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju (United Nations Conference on Environment and Development, UNCED)*. Poglavitni rezultat je bila usvojitve *Agende 21*, načrta za doseg trajnostnega razvoja v 21. stoletju. Združeni narodi so istega leta ustanovili *Komisijo za trajnostni razvoj (Commission on Sustainable Development, CSD)*, ki naj bi s spremljanjem uresničevanja sporazumov, sklenjenih v Riu, olajšala nadaljnje dejavnosti. Na UNCED je 170 držav podpisalo sveženj *Gozdnih načel (Forest Principles)*. S potrditvijo načel so se te dežele obvezale, da bodo razvijale znanstveno osnovane kriterije in smernice za trajnostni razvoj gozdov. Na podlagi geografije in/ali gozdnih tipov so se skupine držav združile v medvladne "procese", da bi utemeljile kriterije in indikatorje oz. kazalnike za trajnostno gospodarjenje z gozdovi. Med osmimi medvladnimi "procesi" je tudi Panevropski (Helsinški) proces.

1995 se je v Rimu na povabilo FAO (*Food and Agriculture Organization*) zbralo 120 gozdarskih ministrov, da bi z *Rimsko izjavo o gozdarstvu (Rome Statement on Forestry)* pospešili uresničevanje sklepov UNCED. Delno na podlagi Rimske izjave je CSD ustanovila *Medvladni panel (gremij) za gozdove (Intergovernmental Panel on Forests, IPF)*. Namen Panela je bil doseči soglasje o petih širokih kategorijah vprašanj glede

gozdov (FAO 1997): (1) uresničenje sklepov UNCED glede gozdov na nacionalni in mednarodni ravni, vključno s preučitvijo sektorskih in medsektorskih povezav, (2) mednarodno sodelovanje pri finančni pomoči in prenosu tehnologij; (3) znanstvene raziskave, ocena gozdov in razvoj kriterijev in indikatorjev za trajnostno gospodarjenje z gozdovi; (4) trgovina in okolje z lesnimi produkti in usluge; (5) mednarodne organizacije in multilateralne institucije ter instrumenti, vključno z ustreznimi zakonski mehanizmi. Po predložitvi končnega poročila IPF se je Generalna skupščina odločila oblikovati *Medvladni forum za gozdove (Intergovernmental Forum on Forests)*, ki nadaljuje delo IPF.

Vseevropska gozdna in lesna certifikacija (Pan European Forest certification, PEFC)

Že 1995 so prišle skandinavske organizacije gozdnih lastnikov do sklepa, da bi bilo treba gospodarjenje z gozdom certificirati. 1998 so začeli razvijati kriterije in indikatorje za neodvisno preverjanje. 30. 06. 1999 je bil v Parizu po večmesečnih pripravah ustanovljen *Svet PEFC (Pan European Forest Certification Council, PEFCC)*.

PEFC predstavlja prostovoljno iniciativo privatnega sektorja, ki zagotavlja kupcem, da lesni produkti, ki jih kupijo, izvirajo iz neodvisno certificiranih gozdov, gospodarjenih po panevropskih kriterijih, kot jih definirajo resolucije Helsinške in Lizbonske ministrske konference iz 1993 in 1998 o zaščiti gozdov v Evropi. Les iz certificiranih gozdov je mogoče prepoznati po logu PEFC. Kupci, ki kupujejo z logom PEFC označene proizvode, se zavestno odločajo za sonaravno, trajnostno,

multifunkcionalno gospodarjenje z gozdovi v smislu družbenega (socialnega), t.j. ekološkega gozdarstva. Gozdarstvo na tej stopnji ne zagotavlja le "trajne" proizvodnje lesa in drugih konvencionalnih gozdnih proizvodov, temveč vzdržuje še širok spekter gozdnih stanj in koristi, kot jih zahteva in pričakuje sodobna okoljsko ozaveščena družba ("Helsinški" kriteriji).

Trenutno šteje Svet PEFC 15 držav, od tega 11 s podpisano shemo (Avstrija, Belgija, Češka, Finska, Francija, Latvija, Nemčija, Norveška, Švedska, Švica, Velika Britanija), 2 državi se shemo v fazi podpisovanja (Portugalska, Španija) in 2 državi, ki še nimata podpisane sheme (Italija, Danska). Slovenija je v kategoriji držav, ki se za certifikacijo "zanimajo".

PEFC med drugim podpirajo Confederation of Woodworking Industries (CEI Bois), Confederation of European Forest Owners (CEPF), Confederation of European Paper Industries (CEPI), The European Timber Trade/Retailers Association (FEBO), Fédération Européenne des Communes Forestières (FECOF) in Union of European Foresters (UEF).

Certifikacija PEFC zajema dve področji: (a) trajnostno gospodarjenje z gozdom po "helsinških" kriterijih in (b) dokazovanje certificiranega lesa med predelavo (sledenje, angl. Chain of Custody, nem. Produktkettennachweis). "Helsinški" kriteriji definirajo trajnostno gospodarjenje z gozdom kot tudi njegove ekološke, ekonomske in socialne vidike. Proces sledenja jamči, da nosijo zaščitni znak PEFC le izdelki iz certificiranega lesa oz. lesa iz certificiranih gozdov.

"Helsinški" kriteriji (1993)

1. Ohranjanje in krepitev gozdnih

virov in njihovega prispevka h globalnemu ogljikovemu ciklu.

2. Ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov.
3. Ohranjanje in krepitev proizvodnih funkcij gozdov (lesnih in nelesnih).
4. Ohranjanje in krepitev biološke raznoterosti v gozdnih ekosistemih.
5. Ohranjanje in krepitev zaščitnih funkcij pri gospodarjenju z gozdovi (še posebej tal in vode).
6. Ohranjanje socioekonomskih funkcij in pogojev.

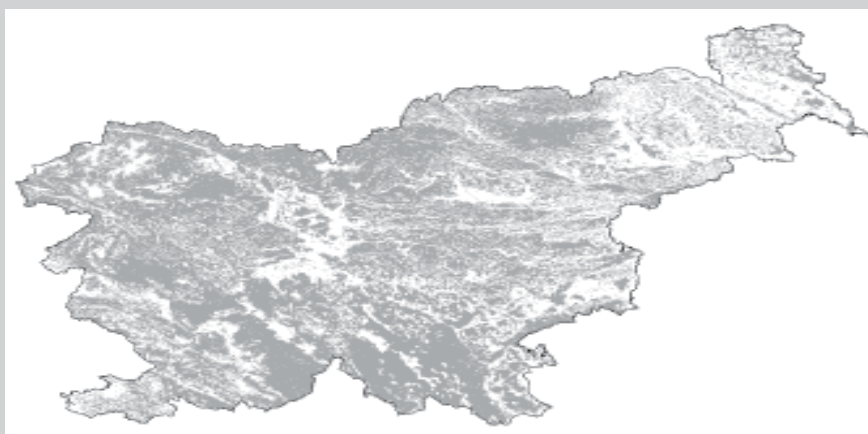
Helsinški *kriteriji* so osnova za presojo trajnostnega gospodarjenja z gozdom in predstavljajo vsebinska ocenjevalna težišča, medtem ko so *indikatorji* konkretni ocenjevalni objekti. Sestava kataloga indikatorjev za merjenje trajnosti je najzahtevnejši del gozdarskega dela procesa certificiranja. Za naše razmere ga pripravlja team mag. F. Ferlina na GIS. V nadaljevanju je prikazan sumarij kataloga merjenja trajnosti po avstrijski shemi PEFC. Razen za prvi kriterij, kjer so indikatorji navedeni, je za drugih pet kriterijev navedeno le skupno število indikatorjev (PEFC Austria, Holz-zertifizierung in Österreich: System-beschreibung 2000).

Slovenija - gozdna in lesna dežela

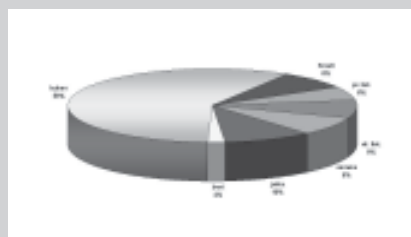
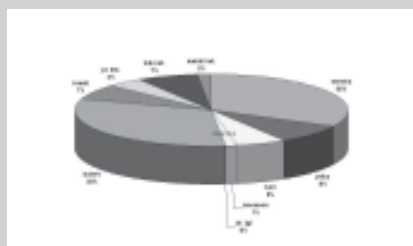
- površina Slovenije 2.025.469 ha,
- površina gozdov 1.134.804 ha (56 % gozdnatost),
- skupna lesna zaloga slovenskih gozdov 261 milijonov m³,
- povprečna lesna zaloga 229,7 m³/ha,
- skupni letni prirastek gozdov 6.827.000 m³
- povprečni letni prirastek 6,02

□ Preglednica 1. Povzetek kriterijev in indikatorjev po avstrijski shemi PEFC.

Kriterij	Podkriterij	Indikator	
1 Ohranjanje in krepitev gozdnih virov in njihovega prispevka k globalnemu ogljikovemu ciklu.	1.1 Način gospodarjenja z gozdovi	1.1.a Celotna gozdna površina regije.	
	1.2 Lesna zaloga	1.1.b Členitev po gozd. in veget. tipih, starosti ter lastništvu.	
	1.3 Sistemi gospodarjenja	1.1.c Gozdna površina na prebivalca in sprememba.	
		1.1.d Razmerje med gozdno in celotno površino.	
		1.1.3 Vrsta rabe tal.	
		1.2.a Obseg in spremembe lesne zaloge.	
		1.2.b Obseg in spremembe srednje lesne zaloge na gozdnih površinah.	
		1.2.c Obseg in spremembe starostne strukture.	
		1.3.a Gozdno-gospodarski načrti in odstotek gospodarjenih gozdnih površin.	
		1.3.b Smernice za gospodarjenje in odstotek gozdnih površin gospodarjenih po smernicah.	
		1.3.c Inventura, kartiranje, monitoring, evaluacija, načrtovanje	
			skupaj 11 indikatorjev
	2 Ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov	2.1 Vplivi na zdravje in vitalnost 2.2 Hranila v tleh in listju	skupaj 7 indikatorjev
3 Ohranjanje in krepitev proizvodnih funkcij gozda (lesni in nelesni proizvodi)	3.1 Trajno pridobivanje lesa z vidika količin in kvalitete 3.2 »Nelesni produkti«/ strelja božična drevesa itd. 3.3 Pomlajevanje, nega, pridobivanje lesa	skupaj 9 indikatorjev	
4 Ohranjanje in krepitev biološke diverzitete v gozdnih ekosistemih	4.1 Reprezentativni, redki in občutljivi gozd. ekosistemi, ogrožene vrste. 4.2 Zaščita in raba gozdnih genskih virov. 4.3 Raznoterost struktur	skupaj 15 indikatorjev	
5 Ohranjanje in krepitev zaščitnih funkcij pri gospodarjenju z gozdovi	5.1 Ohranjanje in izboljševanje talne zaščitne funkcije 5.2 Ohranjanje in izboljševanje družbenih dobrin, zlasti glede vode 5.3 Zaščita pred elementarnimi nesrečami	skupaj 6 indikatorjev	
6 Ohranjanje socio-ekonomskih funkcij in pogojev	6.1 Pomen obrata kot delodajalca 6.2 Rekreacija 6.3 Poklicno izobraževanje, extension, raziskave 6.4 Zaščita pro delu in delovni pogoji 6.5 Ozaveščanje javnosti, delo z javnostjo 6.6 Kulturne vrednote	skupaj 17 indikatorjev	

□ Slika 1. Gozdnatost Slovenije (vir: Zavod za gozdove Slovenije 2002)

□ **Slika 2.** Deleži najpomembnejših drevesnih vrst v skupni lesni zalogi

- m³/ha,
 - letni posek znaša 2.609.039 m³ (2,3 m³/ha),
 - razmerje med letnim posekom in prirastkom je 38,2 %.
- a) Sedanja vegetacija b))
Potencialna vegetacija

Posestna struktura gozdov v Sloveniji

V Evropi prevladujejo majhni gozdni posestniki. Številne trajnostne kriterije je mogoče dokazovati le na večjih površinah. Da ne bi diskriminirali 12 milijonov, praviloma majhnih gozdnih posestnikov, kolikor jih je v Evropi, je PEFC izdelal osnovo za regijsko certificiranje, ki še posebej ustreza srednjeevropski posestniški strukturi. Evropski lastniki NIPF (*NonIndustrial Private Forestland - Neindustrijski privatni gozd*) prav zato niso naklonjeni shemi FSC (*Forest Stewardship Council, Svet za gozdno nadzorništvo*), ki temelji na certificiranju posameznih obratov oz.

posesti . Slovenska gozdna posest je še posebej razdrobljena (preglednica 2).

Ocenjeno število zasebnih lastnikov gozdov v Sloveniji je med 250.000 in 300.000. Lastnik ima v povprečju 2,9 parcele, od katerih sta 2,2 prostorsko ločeni. Lastniška struktura slovenskih gozdov: 31 % državni, 68 % zasebni, 1% drugi. Glede na izjemno posestno razdrobljenost v Sloveniji, je regijska certifikacija še posebej primerna.

Odločiti se bo treba, ali se bo celotna Slovenija obravnavala kot enotna regija ali pa bo razdeljena na več regij, ki bi bile usklajene z obstoječo administrativno infrastrukturo.

Predlog organizacije certificiranja gozdov po načelih PEFC v Sloveniji

Nacionalni forum

Nacionalno shemo certificiranja gozdov oceni Svet vseevropske certi-

fikacije gozdov (*Pan-European Forest Certification Council* , PEFC). Vsaka članica PEFC na ravni države ustanovi nacionalno upravno telo PEFC. Pred tem mora strokovno-interesni Forum ("platforma", delovna skupina) oceniti ustreznost elementov (zlasti vseevropskih meril in smernic) trajnostnega gospodarjenja z gozdovi in jih interpretirati v nacionalnih razmerah. Ključna naloga Foruma je uskladitev in priprava nacionalnih meril in smernic trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, ki v bistvu predstavljajo nacionalna merila za certifikacijo gozdov (certifikacijski standard).

Iniciativo za oblikovanje takšnega Foruma naj bi imeli zlasti predstavniki lastnikov gozdov, ki bi vanj povabili vse zainteresirane skupine. Skladno z usmeritvami PEFC naj bi takšen nacionalni Forum sestavljali predstavniki interesnih skupin (*stakeholders*), ki so kakorkoli povezane z gozdnim prostorom, gospodarjenjem z gozdom in lesom. Slovenski Forum naj bi sestavljali predstavniki naslednjih institucij in organizacij:

- Kmetijsko gozdarska zbornica (gozdarski del),
- Gospodarska zbornica Slovenije (gozdarski, lesarski, papirniški del),
- Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov (gozdarski del),
- predstavniki (organizacij) zasebnih lastnikov gozdov v Sloveniji,
- Gospodarsko interesno združenje gozdarstva,
- sindikati s področja gozdarstva,
- Lovska zveza Slovenije,
- predstavniki nevladnih organizacij (gozdovi, okolje, narava),
- Zveza za varstvo potrošnikov,
- Zavod za gozdove Slovenije,

□ **Preglednica 2.** Veličnost gozdne posesti v Sloveniji (vir: MKGP 1994)

Velikost gozdne posesti (ha)	Število posestnikov (%)	Površina (%)
Do 0,99	54,7	10,0
1 do 2,99	25,6	20,1
3 do 4,99	8,3	13,9
5 do 9,99	7,2	22,2
10 do 19,99	3,1	18,6
Nad 20	1,1	15,2
Skupaj	100	100

- Zavod za ohranjanje narave Republike Slovenije,
- Gozdarski inštitut Slovenije
- Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire,
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

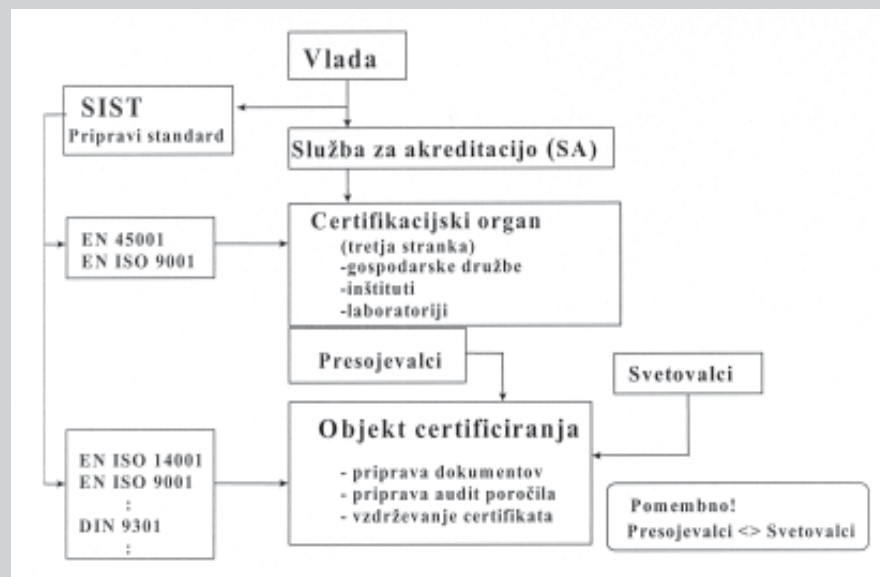
V primeru, da bi šlo za delovno skupino, katere naloga bi bila usklajevanje in priprava *vladnih* meril (kazalnikov in smernic trajnostnega gospodarjenja z gozdovi), bi bilo lahko število predlaganih, interesnih (nevladnih) predstavnikov v Forumu manjše, v primeru priprave *nevladnih* certifikacijskih meril (kazalnikov in smernic, ki bi rabili le certifikaciji gozdov) pa večje. V vsakem primeru pa naj bi – zaradi vsebine nalog – prevladovali predstavniki “gozdnih” interesov (prevladujejo strokovne vsebine, povezane z gozdovi).

“Tretja stranka” (angl. **third party**, nem. **dritte Stelle**)

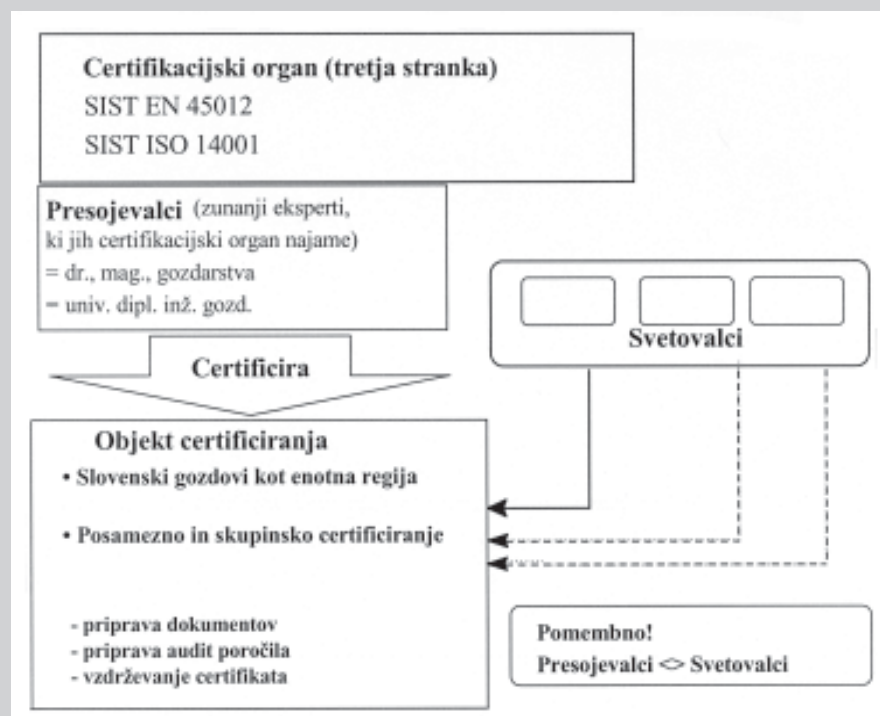
“Tretja stranka” je oseba ali organ, ki je glede na udeležene stranke neodvisen. Opomba: Udeležene stranke so praviloma dobavitelj (prva stranka) in kupec (druga stranka) (ISO/IEC-2). Tretja stranka potrjuje ali zavrača skladnost ravnanja z gozdom s kriteriji nacionalne certifikacijske sheme PEFC (slika 3).

Načelno v procesu certificiranja nastopajo trije udeleženci: prvi izdelava standarda, drugi je prosilec, ki zaprosi za izdajo certifikata o izpolnjevanju zahtev standarda, in tretji, “tretja stranka” ali certifikacijski organ, ki je akreditiran za izdajo certifikata o izpolnjevanju zahtev določenega standarda.

Neodvisna organizacija, ki izvaja certificiranje gozdov, mora izpolnjevati naslednje pogoje:

□ **Slika 3.** Vloga “tretje stranke” v procesu certificiranja

□ **Slika 4.** Vloga “tretje stranke” v certifikacijski shemi

- imeti mora nacionalno (slovensko) akreditacijo za standarde EN 45012 in ISO 14001,
- imeti mora reference s področja gozdarstva in gospodarjenja z gozdom,
- presojevalci morajo imeti najmanj univerzitetno strokovno

izobrazbo (VII. stopnja) in najmanj petletne izkušnje v gozdarski stroki ter reference s področja gospodarjenja z gozdom in s področja certificiranja gozdov.

Poleg tretje stranke se v procesu certificiranja pojavijo še svetovalci, ki pri-

pravijo vso potrebno dokumentacijo in izdelajo *audit poročilo* (presoja). Svetovalci so lahko poslovni subjekti, ki so registrirani za to dejavnost, njihovi sodelavci pa imajo najmanj univerzitetno strokovno izobrazbo (VII. stopnja) in najmanj petletne izkušnje v gozdarski stroki ter reference s področja gospodarjenja z gozdom in s področja certificiranja gozdov (slika 4).

Predlog sheme PEFC certificiranja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za Slovenijo

Shema delovanja PEFC za Slovenijo je oblikovana na principu racionalne organiziranosti (čim nižji dodatni stroški ob čim večjem učinku) in teritorialne pokritosti celotne države. Pri tem se je upoštevalo, da certificiranje temelji na zasebni iniciativi. Zato ga ne smejo izvajati državne institucije. Predlog organizacijske sheme, razen zelo skromnega sekretariata, ne predvideva dodatnih stro-

kovnih delavcev, ampak se naslanja na obstoječo organizacijo Kmetijsko - gozdarske zbornice (KGZ) in Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov (SKZG). Oba naj bi (zlasti KGZ) z obstoječimi delavci – v interesu lastnikov gozdov - opravljala tudi določene naloge za potrebe PEFC Slovenija.

Sekretariat bi opravljal vse tekoče naloge, ki mu jih naloži upravni organ (odbor), poleg tega pa bi skrbel za usmerjanje in spremljanje postopkov certificiranja. Njegova naloga bi lahko bila tudi upravljanje blagovne znamke PEFC in podeljevanje sub-licenc (slika 5).

Za potrebe PEFC certifikacije *lesnih izdelkov oziroma proizvodne verige* CoC bi bilo potrebno organizacijsko shemo certificiranja *gozdov* ustrezno razširiti, in sicer na Gospodarsko zbornico, v kateri so zastopani tovrstni interesi. Če bi se (Sekretariat) PEFC lahko oprl tudi na predstavnika(e) predelovalne verige, bi lahko

usmerjal in spremljal tudi certificiranje CoC, vključno s podeljevanjem sub-licenc.

Praktična izvedba certificiranja gozdov

V slovenskem sistemu certificiranja po shemi PEFC predvidevamo regijsko certificiranje.

Predstavniki vseh lastniških kategorij gozdov regije zaprosijo za certificiranje. Pooblaščen oseba vseh lastnikov jasno izjavlja, da lastniki gozdov prostovoljno pristopajo k certificiranju. Zabeležijo se potrebni podatki o udeležencih certificiranja.

Pooblaščen predstavnik lastnikov gozdov pri akreditacijskem telesu zaprosi za certificiranje gozdov. Prošnji priloži:

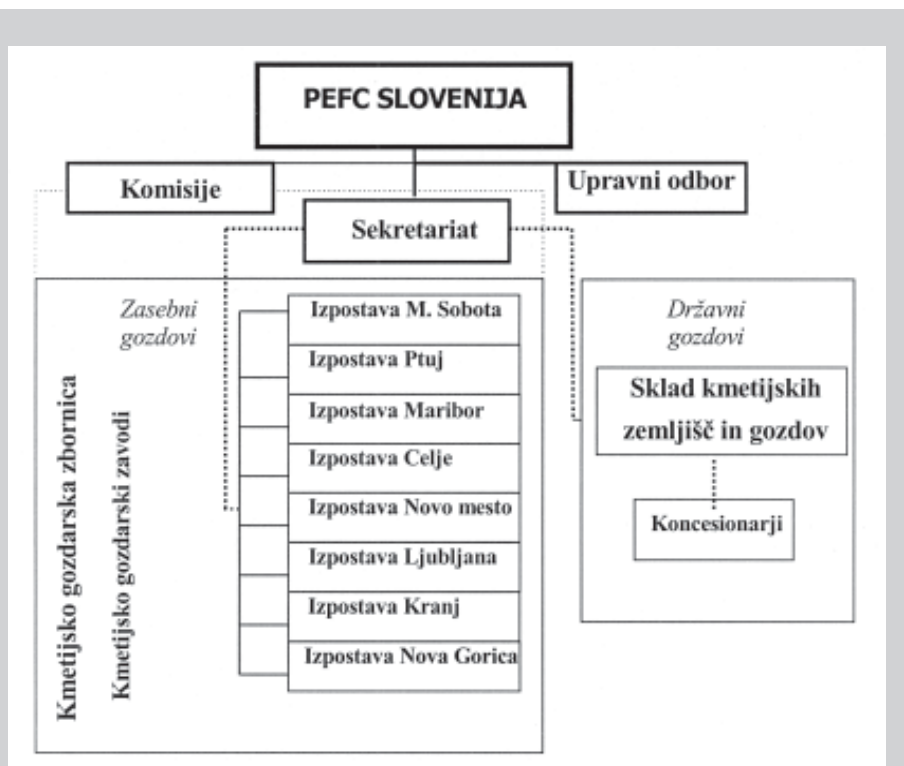
- a) opis regije,
- b) poročilo o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi in
- c) listo lastnikov gozdov, ki ne sodelujejo v regionalni certifikaciji gozdov.

Poročilo o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi

Poročilo je obširno delo, ki ga lahko izdelajo samo uveljavljeni visokokvalificirani gozdarski strokovnjaki - svetovalci, ki imajo praktične izkušnje in reference s področja trajnostnega gospodarjenja z gozdom, zlasti gozdnogospodarskega načrtovanja in certificiranja gozdov. S cilji je potrebno lastnike gozdov, ki sodelujejo v certificiranju, ustrezno seznaniti.

Seznam lastnikov gozdov, ki sodelujejo v sistemu certificiranja

Sodelovanje lastnikov gozdov je popolnoma prostovoljno. V fazi prošnje za izdajo certifikata ta seznam predstavlja pasivno listo udeležencev. Ko so udeleženci vključeni v sistem sled-

□ **Slika 5.** Predlog organiziranosti PEFC za Slovenijo za certificiranje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

ljivosti (chain of custody), postane to seznam aktivnih udeležencev certificiranja. Tako zagotovimo, da vsi udeleženci izpolnijo zahteve certificiranja.

Lista pasivnih udeležencev

Lastnike gozdov (člane Kmetijsko gozdarske zbornice) je potrebno pisno obvestiti, da se regija poteguje za PEFC certifikat. Lastniki gozdov se lahko v mesecu dni odrečejo sodelovanju v programu certificiranja. Možnost izstopa imajo tudi pozneje. Če se lastnik gozda odreče tudi posameznemu ali skupinskemu certificiranju, gozd in les iz njegovih gozdov ni certificiran, zato tudi ne more nositi zaščitnega znaka PEFC. Območne izpostave v okviru kmetijsko gozdarskih zavodov, ki so v sklopu Kmetijsko gozdarske zbornice, vzdržujejo in ažurirajo seznam lastnikov gozdov, ki ne sodelujejo v programu certificiranja. Seznam lastnikov gozdov, ki v programu sodelujejo, zajema podatke o imenu, naslovu in površini gozda ter je javno dostopen.

Lista aktivnih udeležencev

Listo sestavljajo vsi lastniki gozdov, ki se niso odrekli sodelovanju v certificiranju gozdov, in tisti, ki jim s kasnejšimi kontrolami ni bila odvzeta pravica uporabe zaščitnega znaka PEFC. Lista aktivnih udeležencev v sistemu certificiranja je namenjena prodaji lesa iz certificiranih gozdov. Način prodaje določa posebna pogodba med prodajalcem (lastnikom gozda) in kupcem lesa. Pogodba je uniformna, v njej se posebej opredeli, da les, ki je predmet prodaje, izvira iz gozda, ki je certificiran po sistemu PEFC Slovenija. Prodajalec lesa (lastnik gozda, zakupnik, koncesionar) s svojim podpisom na pogodbi zagotavlja, da sodeluje v PEFC certifikacijski shemi, izpolnjuje zahteve

certifikata, sprejema pravila obnašanja (Code of practice) in jih izvaja v skladu z možnostmi svojega gozdnega obrata. Pravila obnašanja lahko lastnik gozda v pisni obliki tudi posreduje kupcu lesa. Kupec lesa s svojim podpisom v pogodbi potrди prejem pravil obnašanja. S tem se začne spremljanje sledljivosti lesa (Chain of custody). V pravilih obnašanja je izpostavljena določba, da lahko v njegovem gozdu certifikacijska telesa in pooblaščen predstavniki preverjajo skladnost gospodarjenja z gozdom s kriteriji PEFC.

Predhodna presoja (Pre-audit)

Na zahtevo regije se lahko izvede predhodna presoja. Gre za postopek med prosilcem in certifikacijskim telesom, s katerim ugotovimo ali je dokumentacija popolna. Po potrebi jo dopolnimo in spremenimo.

Presoja regije

Certifikacijsko telo izdelava plan presoje (audit) skladnosti gospodarjenja in ravnanja z gozdom s kriteriji in indikatorji PEFC Slovenija.

Certifikacijsko telo določi skupino presojevalcev, ki preveri pravilnost in kompletnost dokumentacije, pri čemer izpostavi zlasti:

- ali je nacionalno poročilo, ki ga preverjamo, v skladu s formalnimi zahtevami,
- ali so postopki v skladu z nacionalnim sistemom certificiranja,
- ali so podatki o trajnostnem gospodarjenju z gozdom pravilni in če vsebujejo cilje, ki jih želimo doseči.

Rezultati preverjanja dokumentacije se zapišejo v poročilo o presoji, na podlagi katerega bo certifikacijsko telo izdalo certifikat ali ga zavrnilo.

Slučajnostno preverjanje

Kot dopolnilo k preverjanju dokumentov sodi tudi slučajnostno preverjanje certifikacijskih kriterijev v praksi, ki jo opravi certifikacijsko telo. Obseg in poudarke tega preverjanja določita skupaj certifikacijsko telo in pooblaščen oseba vseh lastnikov gozdov.

Če slučajnostno preverjanje ugotovi resno odstopanje od zahtev certifikata, lahko certifikacijsko telo odvzame pravice do uporabe certifikata. Preverjanje lahko opravi tudi od certifikacijskega telesa določen presojevalec (auditor), ki ima enake pristojnosti. Lastnik gozda tako iz aktivne liste preide na pasivno listo udeležencev v certifikacijski shemi. Pri tem mu moramo dati možnost, da svoje ravnanje z gozdom izboljša v skladu s kriteriji PEFC.

Presoja in izdaja certifikata

Na podlagi poročila presojevalcev certifikacijsko telo odloči ali bo izdalo certifikat ali ne. Listina o certifikatu vsebuje enoto certificiranja, pravila, certifikacijski sistem in čas veljavnosti. Izpolnjevanje kriterijev oziroma preverjanje skladnosti gospodarjenja s certifikacijskimi standardi za certificirane gozdove kot celoto, certifikacijsko telo *celovito* preverja vsakih 10 let (prek trajnostnega poročila), *tekoče* pa letno (na podlagi ustreznih evidenc in poročil državnih organov in javnih služb) in/ali slučajnostno. Certifikacijsko telo lahko sprejme pozitivno, pogojno ali negativno odločitev o podelitvi certifikata. Veljavnost certifikata je največ 10 let.

- Nadaljevanje članka boste lahko prebrali v naslednji številki

Vseevropska gozdna in lesna certifikacija (PEFC) (2.del)

avtorji: prof. dr. dr. h.c. **Niko TORELLI**, Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana
 doc. dr. **Darij KRAJČIČ**, BF – Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire,
 mag. **Franc FERLIN**, Gozdarski inštitut Slovenije,
Mitja PIŠKUR, univ. dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije
Robert KRAJNC, Gozdarski inštitut Slovenije

V prvem delu članka ste lahko prebrali naslednja poglavja:

- Uvod
- Prizadevanje za trajnostni razvoj
- Vseevropska gozdna in lesna certifikacija (Pan European Forest certification, PEFC)
- Slovenija - gozdna in lesna dežela
- Posestna struktura gozdov v Sloveniji
- Predlog organizacije certificiranja gozdov po načelih PEFC v Sloveniji
- Predlog sheme PEFC certificiranja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za Slovenijo
- Praktična izvedba certificiranja gozdov
- Poročilo o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi
- Seznam lastnikov gozdov, ki sodelujejo v sistemu certificiranja
- Lista pasivnih udeležencev
- Lista aktivnih udeležencev
- Predhodna presoja (Pre-audit)
- Presoja regije
- Slučajnostno preverjanje
- Presoja in izdaja certifikata

Pozitivna odločitev

Certifikacijsko telo tedaj izda certifikat za obdobje 10 let. V primeru manjših odstopanj, certifikacijsko telo zahteva njihovo odpravo v največ petih letih. O odpravi pomanjkljivosti je potrebno certifikacijsko telo obvestiti.

Pogojna odločitev

Pri nekaj večjih odstopanjih od zahtev certifikata certifikacijsko telo zahteva odpravo pomanjkljivosti v šestih mesecih oziroma izdelavo plana sanacije stanja. Po odpravi pomanjkljivosti certifikacijsko telo izda certifikat.

Negativna odločitev

Če je odločitev negativna, se certifikat ne izda. Pred ponovno prošnjo za izdajo certifikata mora prosilec predstaviti konkretne ukrepe in koncept odprave resnih pomanjkljivosti.

Ponovna presoja (re-audit)

Ponovna presoja (re-audit) se opravi vsakih 10 let po enakem postopku kot prva.

Objava rezultatov presoje

Rezultate presoje, posebno še cilje gospodarjenja z gozdom, je treba na primeren način predstaviti lastnikom gozdov. Povzetki se objavijo v strokovnem in krajevnem tisku.

Uporaba certifikata

Regijski predstavnik lastnikov gozdov je nosilec certifikata celotne regije.

Sledenje certificiranega lesa od gozda do kupca - CoC

Certifikacija predvideva tudi nadzor oz. preverjanje porekla lesa in lesnih proizvodov v predelovalni verigi - sledenje ali s tujko "Chain of Custody" (v nadaljevanju CoC). Ko so gozdovi certificirani (v skladu z zahtevami certifikacijskih standardov), sledi gospodarjenje s certificiranimi izdelki/materiali in promocija izdelkov, ki izvirajo iz certificiranih gozdov. Nadgradnjo certifikacije gospodarjenja predstavlja CoC, ki je ključni element celotnega sistema, saj povezuje certificiran les iz certificiranih trajnostno gospodarjenih gozdov s potrošnikom.

CoC označuje proces nadzora proizvodnih in distribucijskih tokov od gozda do končnega izdelka. CoC je v osnovi sledenje gozdnih proizvodov, ki izvirajo iz certificiranega gozda, skozi vse faze lastništva, transporta in preoblikovanja od certificiranega gozda do končnega uporabnika. V principu CoC zajema certificirane gozdne proizvode od točke, kjer določena organizacija prevzame lastništvo ali kontrolo nad temi proizvodi, do naslednjega člena v proizvodni verigi lesa ali pa do končnega uporabnika. Certificiranje CoC je prvi pogoj za rabo logotipa certifikacijskih sistemov (npr. FSC, PEFC). Izdelek z logotipom certifikacijske sheme končnemu porabniku (kupcu) zagotavlja, da v celoti ali delno izvira iz certificiranih gozdov.

Stanje

Na področju certificiranja CoC in podeljevanja licenc za uporabo logotipa PEFC je v Evropi certificiranih

142 lesnopredelovalnih obratov (Švedska, Norveška, Nemčija, Finska, Avstrija, Latvija – stanje junij 2002).

Sistem CoC

PEFC od podjetij zahteva sistem verifikacije porekla lesa in/ali proizvoda (certificirano gospodarjenje z gozdovi, certifikat CoC ali drug dokaz o izvoru lesa). Pred vsako naslednjo stopnjo predelave mora biti zagotovljen izvor lesa in/ali proizvoda. Lesni izdelki z logotipom PEFC ne smejo vsebovati lesa, ki je bil pridobljen nelegalno.

CoC je nujno potreben, ker potrjuje, da les prihaja iz gozdov, ki so certificirani v skladu s standardi PEFC, hkrati pa omogoča uporabo PEFC logotipa na (končnih) izdelkih. Sistem zagotavlja prilagodljivost za industrijo ter kredibilnost za kupca. Za industrijo ima tako opredeljen sistem stalnega sledenja tokov lesa lah-

ko finančne in logistične posledice, predvsem pri sestavljenih izdelkih (vezan les, iverne plošče, papir, celuloza). Z uvajanjem *črtnih kod* je omogočeno lažje sledenje lesa in zunanja kontrola kjerkoli v logistični verigi, hkrati pa je omogočena elektronska izmenjava podatkov med udeleženci CoC.

Verifikacijo opravlja neodvisni certifikacijski organ, ki je akreditiran s strani nacionalnega akreditacijskega telesa. Zahteve CoC se lahko nanašajo na različne faze proizvodnih procesov in za različne vrste predelave lesa. Certifikat CoC velja, dokler je izdelek v embalaži, ob prepakiranjih je potreben nov certifikat CoC. Certificiran je lahko celoten proizvodni obrat, posamezna proizvodna enota ali pa le del proizvodnje. Podjetje, ki nastopa na proizvodni ali distribucijski "poti" lesa od gozda do kupca, si lahko s certifikatom ISO (seriji 9000 (QMS) in 14000 (EMS)) skrajša postopke pridobivanja (in stroške) certificiranja CoC. Kredibilnost sistema se zagotavlja s kontrolo certifikacijskih teles.

Uporaba logotipa certifikacijskega sistema je podrejena zahtevam o deležih certificiranega lesa v izdelku. Lesni materiali so razdeljeni v več skupin, ki imajo različno vlogo pri izpolnjevanju pogojev. Razlikovalni elementi za materiale v izdelkih so: certificiranost/necertificiranost, faza predelave in uporabljenost izdelkov in materialov.

Certifikacijski organ, pogoji in pristojnosti

Certifikacijski organ mora biti akreditiran s strani nacionalne akreditacije. Zahteve so enake kot za akreditacijo za okoljske standarde serije ISO 14001 ali EMAS. Zahteva se tudi specialistično znanje na obravnavanem področju Certifikacijski

□ Slika 6. Potek certificiranja gozdov - povzetek postopka

organ v obratu presoja in certificira CoC na vseh fazah v skladu s kriteriji certifikacije CoC sheme PEFC.

Neodvisna tretja stranka (certifikacijski organ) mora imeti potrebno tehnično znanje in razvite procedure certificiranja. Potrebna znanja obsegajo vse faze predelave lesa na vseh nivojih CoC in certifikacijske kriterije za certificiranje CoC. Presojevalci (eksperti) morajo imeti za omejena znanja ustrezna dokazila in izkušnje.

Naloge neodvisnih certifikacijskih organov zajemajo:

- neodvisno izvajanje procesa certificiranja,
- izdajanje in preklic certifikatov CoC sheme PEFC,
- kontrolo uporabe certifikatov.

Verifikacija certifikata CoC lahko poteka prek PEFC ter prek certifikatov standardov ISO-9000/ISO-14000/EMAS, ki vključujejo verifikacijo CoC ter so v skladu s principi PEFC. V zadnjem primeru integracije zahtev PEFC do CoC v okoljske in

kakovostne standarde ni potrebno ločeno preverjanje. Če se v procesu certificiranja CoC z verifikacijo ugotovi skladnost z zahtevami standarda PEFC-CoC, certifikacijsko telo udeležencu v proizvodni verigi podeli certifikat, ki velja največ 5 let. Certifikacijski organ izvaja kontrolo celotne verige CoC po fazah. Presoja tudi rabo deklaracij in logotipa (slika 7).

Tehnične zahteve PEFC-CoC

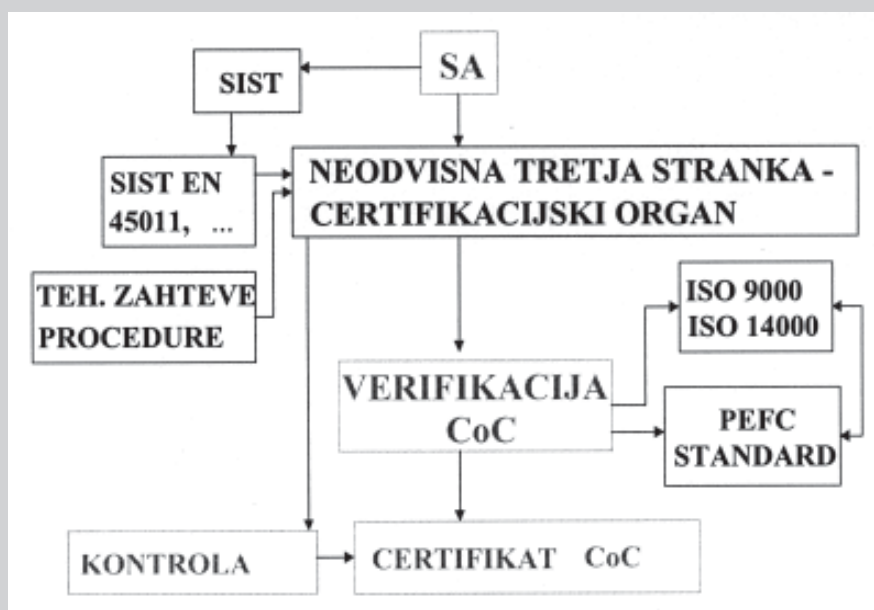
Podjetje mora imeti sistem, ki verificira izvor lesa in proizvodov, ki gredo v nadaljnjo predelavo. Zahteve do dobaviteljev: veljaven "gozdni" certifikat, veljaven CoC certifikat, druga dokazila o izvoru (izvor mora biti preverljiv). Kontrolni sistem podjetja mora definirati *odgovorno osebo*, ki je pooblaščen za kontrolo, postopke za obdelavo in shranjevanje informacij ter potrebne dokumente (obrazce). Na tak način je omogočen vpogled v: količine in deleže certificiranega/necertificiranega lesa in lesnih izdelkov, dobave na skladiščih ter inpute v proizvodnji in v primeru uporabe sistema označevanja lesa s

črtnimi kodami enostavno kontrolo. V primeru uporabe metod, ki temeljijo na deležu certificiranega lesa v proizvodu, se za ugotavljanje odstotkov uporablja bodisi volumen ali pa suha masa lesa. Izbor primerjalne enote določi proizvajalec, verifikacijo pa opravlja certifikacijsko telo. Pri kalkulacijah se upoštevajo drevesna vrsta in dimenzije. Na ta način ne more priti do primera, da bi npr. kupec drobnega lesa iglavcev iz redčenj v certificiranem gozdu kasneje prodajal podobno količino hrastovih desk.

CoC zajema vse operacije, ki so med potjo od gozda do končnega izdelka: pridobivanje lesa, primarna obdelava, sekundarna predelava in distribucija, ki vključuje tudi vsa vmesna skladiščenja.

Shema PEFC loči dva načina CoC:

- Inventurna kontrola in sledenje tokov lesa. – Poudarek je dan dokumentiranemu izvoru lesa pred transportom in po njem ter med predelavo in izdelavo proizvodov. Vedno mora biti na voljo pregled deleža certificiranega lesa. Deleži se ugotavljajo v časovnem obdobju (do enega leta), uporablja se princip drsečih sredin.
- Fizična ločitev in/ali markiranje osnovne surovine. – Certificiran les mora biti označen ali kako drugače razpoznaven, da izhaja iz certificiranih gozdov. Certificirani vhodi morajo ostati sledljivi v vseh fazah nadaljnje predelave. Možnosti so: ločena primarna obdelava in proizvodne linije, časovno ločena primarna in nadaljnja predelava na istih predelovalnih objektih, označevanje lesa in proizvodov v vseh fazah primarne in nadaljnje predelave.

□ Slika 7. PEFC-CoC.

Standard PEFC-CoC loči tri metode za verifikacijo CoC:

1. % "in" / % "out" (sistem "input / output"),
2. minimalni povprečni delež,
3. fizična ločitev (separacija).

Vsak udeleženec lahko izbere metodo, ki mu glede na naravo proizvodnje najbolj ustreza tako, da lahko metodo po potrebi tudi zamenja.

Sistem "input/output"

Količina in/ali delež certificiranega lesa, ki vstopa v proizvodnjo, je enak količini in/ali deležu, ki izstopa iz proizvodnje.

Pri tej metodi gre za sledenje tokov lesa in za inventurno kontrolo. Cilj te metode je v promociji proizvodnje certificiranih izdelkov. Podjetje mora imeti sub-licenčno pogodbo o uporabi logotipa z PEFC. V tem primeru lahko podjetje svoje izdelke označi z logotipom.

Delež certificiranega lesa/proizvodov v vhodu v proces predelave je v povprečju v skladu z deležem certificiranih proizvodov v izhodu. Pri tem načinu je treba podati dodatno razlago, ki je del vsebine angleškega industrijskega standarda združenja za lesne izdelke (UKFPA). Metoda je uporabna pri podjetjih, kjer je znan delež certificiranega lesa pri vhodu v proizvodnjo. Po tej metodi je lahko označen z blagovno znamko (labelling) le enak delež proizvodov na izhodu iz proizvodnje. Ta način je nedosleden, ker lahko izhodne proizvode označujemo arbitrarno.

Sistem minimalnega povprečnega deleža

Vsaka proizvodna enota, pri kateri v proizvodnjo vstopa minimalno 70 % certificiranega lesa, ima lahko vse proizvode certificirane.

Ideja te metode je v promoviranju uporabe osnovnih materialov iz lesa (les in vlakna), ki izvirajo iz certificiranih gozdov. Serija produktov je certificirana, če delež certificiranega lesa ustreza minimalnih zahtevam. V sistemu PEFC znaša minimalni delež 70 % (volumen ali teža). Ta sistem pride v poštev predvsem pri proizvodnji celuloze in papirja ter sekanjih in lesnih vlaknih.

Izračun odstotka certificiranega lesa:

$$Pc = (Wc/(Wc+Wnc))*100$$

Pc - certificirani delež, Wc - kategorija 1, Wnc - kategorija 4

(glej klasifikacijo osnovnih lesnih materialov)

Sistem fizične ločitve (separacije)

V procesu fizične ločitve certificiranega lesa je pri vhodu v vsako proizvodno enoto možno kadarkoli določiti izvor lesa, iz katerega so proizvedeni izdelki. V vseh fazah transporta, proizvodnje in distribucije je izvor lesa jasno opredeljen. Pri tej metodi lahko govorimo o sledljivosti.

Pri vseh treh metodah opravlja nadzor certifikacijsko telo, v skladu z načrtom nadzora, ki je rezultat konsenza med podjetjem in certifikacijskim telesom. Kontrolo opravljajo kvalificirani nadzorniki ali inšpektorji (pod nadzorom nadzornikov), ki so neodvisni.

Za metodi 1 in 2 se vodi ažuren register s količinami in deleži kupljenega certificiranega lesa in količinah in deležih prodanih certificiranih izdelkov (polizdelkov). Za metodo 3 se uporabijo nadzorna mesta na vseh proizvodnih enotah in na strateških mestih v proizvodni liniji; to so:

- skladišče osnovnih materialov iz

lesa,

- proizvodna enota kot celota,
- skladišče končnih izdelkov,
- skladišče ostankov primarne obdelave.

Na vseh nadzornih mestih se vodi register o količinah in deležih certificiranega lesa.

Certifikati ISO 9000, 14000 ali pa EMAS zmanjšajo stroške nadzora. V primeru, da podjetja nimajo omenjenih certifikatov, se stroški nadzora lahko znižajo tako, da se certificira skupina podjetij.

Vse zahteve po najmanjših deležih certificiranega lesa se morajo nanašati na serijo. Časovna dimenzija serije mora biti določena (do 12 mesecev). Za proizvode, ki nosijo PEFC blagovno znamko, delež certificiranega lesa v seriji ne sme nikoli pasti pod minimalno vrednost - v primeru kontinuirane proizvodnje računano kot drseča sredina (npr. mesečnih izhodov). Izdelki v serijah morajo biti enake kakovosti ter iz enakih drevesnih vrst.

Klasifikacija lesnih surovin, ki se certificirajo

Po PEFC se lesne surovine delijo v štiri skupine.

- Kategorija 1: Vključuje certificirane lesne surovine po PEFC ali lesne surovine, ki jih certificirajo drugi certifikacijski sistemi, ki jih priznava PEFC.
- Kategorija 2: Reciklirni les in vlakna (že uporabljen les in lesna vlakna /post consumer/) in stranski proizvodi iz proizvodnih procesov (pre-consumer), katerih virov ne moremo slediti.
- Kategorija 3: Nelesni materiali (na pr. vlakna iz poljščin, škrob, polnila, pigmenti) in les iz

zgradb ("urbani" les). Ti materiali veljajo pri izračunu odstotka kot "nevtralni" in se jih ne upošteva.

- Kategorija 4: Necertificirane surovine.

Izdelki na osnovi lesa z logotipom PEFC lahko vsebujejo nevtralne materiale iz kategorije 3. Ta kategorija se ne upošteva pri sistemu minimalnega deleža. PEFC ne postavlja nobenih omejitev za to kategorijo. Sem sodijo npr. vlakna iz kmetijstva.

Recikliranje je pomemben element trajnostnega razvoja, zato PEFC za to kategorijo materialov (kategorija 2) ne postavlja nobenih omejitev. Kot pri kategoriji 3 se tudi kategorija 2 ne upošteva pri sistemu minimalnega deleža. Za recikliran les in vlakna se štejejo le tisti proizvodi, ki so že bili uporabljeni. V to skupino ne sodijo ostanki pri proizvodnji izdelka. V primeru, da je bil izdelek certificiran, gre recikliran pod certificirane vire, v nasprotnem primeru pa pod nevtralne in se ne upošteva pri sistemih deleža.

CoC v majhnih in srednjih obratih

PEFCC dopušča možnost modifikacije CoC certifikacije za majhna in srednja lesnopredelovalna podjetja. Ustrezno rešitev predstavlja skupinsko certificiranje.

Pristopi v evropskih državah

Na Švedskem se izdajajo posamezni CoC certifikati, izjemoma tudi CoC certifikati za *krovno organizacijo* podjetij, ki se ukvarjajo s trgovino lesa. V zadnjem primeru je naloga krovne organizacije tudi opravljanje notranje kontrole. Imetniki CoC certifikata se s sprejemom certifikata obvežejo, da bodo spoštovali nacionalno zakonodajo, omogočili verifi-

kacijo s strani krovnih organizacij in neodvisnih teles, verificirajo, da les z oznako PEFC izvira iz gozdov, ki so certificirani v skladu s shemo PEFC, upoštevajo priporočila PEFC o okoljskem gospodarjenju (eko-management, npr. ISO 14 000) ter upoštevajo zahteve PEFC za CoC in uporabo logotipa.

V Latviji predvideva sistem poleg posameznih (*Direct certificate*) tudi krovne organizacije za certificiranje CoC (*Umbrella organizations*). Krovne organizacije lahko pokrivajo skupine predelovalcev lesa, prodaje lesa ... Postopke certificiranja in izdajanje certifikatov opravlja neodvisno tretje mesto, ki je akreditirano s strani državnega akreditacijskega organa. Odgovornosti udeležencev v CoC so podobne kot na Švedskem.

Primer sistemske organiziranosti certificiranja skupin obratov primarne obdelave v Avstriji

Izvor lesa in lesnih izdelkov mora biti verificiran. Certifikacijsko telo, ki je odgovorno za kontrolo, zagotavlja podjetju kredibilnost. V principu je verifikacija CoC individualna. Zaradi specifičnih razmer – velikega števila manjših predelovalnih obratov – je znotraj sistema možen specifičen način skupinskega certificiranja, ki omogoča manjšim in srednje velikim obratom učinkovito in cenovno ugodno sodelovanje v CoC certifikaciji. Strnjen opis modela:

Procedura zajema izpolnitev pristopne izjave prosilca. Z njo prosilec zagotavlja, da se bo držal pravil sistema PEFC in jih tudi implementiral. Prav tako sprejema pogoje za preklic certifikata ter legalnost poslovanja glede na zahteve o nediskriminatorni konkurenci (WTO, GATT). Prosilec v pristopni izjavi določi, kateri deli

proizvodnega podjetja so predmet certificiranja.

Individualni prosilci naslovijo pristopno izjavo direktno na certifikacijsko telo, v primeru skupinskega certificiranja pa to opravi njihov pooblaščenec. Pooblaščen vlagatelj je lahko organiziran na nacionalni ravni (Association of the Austrian Sawmilling Industries) ali pa na regionalni ravni. V obeh primerih mora certifikacijskemu telesu predložiti listo članov združenja, poleg tega pa prevzame tudi administrativne dejavnosti.

V Avstriji je za podjetja, ki letno razžagajo nad 250 000 m³ hlodovine, v uporabi individualno certificiranje. Skupinsko certificiranje znižuje stroške kontrole, ker se opravljajo le naključne kontrole. Princip kontrole je zasnovan na možni povzročeni škodi v primeru zlorabe certifikata, zato se v večjih podjetjih kontrola opravlja pogosteje. Pogostnost kontrol glede na letni obseg razžagane hlodovine:

- nad 250 000 m³: individualna certifikacija, letne kontrole,
- 10 000-250 000 m³: skupinsko certificiranje, kontrola 10 % članov skupine, možnost individualnega certificiranja,
- pod 10 000 m³: skupinsko certificiranje, kontrola 1 % članov skupine, možnost individualnega certificiranja.

Vse stroške certifikacije in kontrol krijejo v primeru individualne certifikacije podjetja, v primeru skupinske certifikacije pa skupine proizvodnih podjetij.

PEFC in FSC

Načela PEFC v smislu "Helsinških" kriterijev obsegajo zboljšanje kvalitete sestojev, zboljšanje in ohranjanje

biološke pestrosti (biodiverzitet), ohranjanje dinamike in strukture naravnih gozdnih združb, povečanje lesnih zalog, ohranjanje in izboljšanje zaščitnih funkcij gozdov, formiranje mešanih sestojev z ustrezno botanično sestavo, dajanje prednosti naravnemu pomlajevanju, ohranjanje stalne poraslosti, vzdrževanje staleža divjadi, ki ustreza sonaravnemu gospodarjenju s ciljem biološke pestrosti, gozd brez gensko manipuliranih/modificiranih organizmov, skrb za zaščitene biotope in zaščitena območja in prepoved vnosa biocidov, razen v kritičnih situacijah.

FSC striktno prepoveduje golosek. V tem pogledu je PEFC bolj liberalen in golosek dovoljuje, če zanj obstajajo gojitveni razlogi. FSC dovoljuje vnos tujih vrst le posamez ali v skupinah, vendar le v tolikšni meri, da naravni sestoji niso ogroženi. PEFC je v tem pogledu manj restriktiven. PEFC ne predvideva referenčnih ploskev (nad 1000 ha). Velike razlike obstajajo na področju organizacije certificiranja.

Bistvene pomanjkljivosti FSC so relativna neodvisnost nacionalnih skupin FSC; zato se pojavljajo nedoslednosti. Manjši posestniki so diskriminirani (manjši obrat - višji stroški). Večina evropskih posestnikov je prav zato naklonjena PEFC, ki omogoča poleg posameznega tudi regijsko certificiranje.

Resnici na ljubo je treba povedati, da PEFC in FSC nista kompatibilna. PEFC naj ne bi predstavljal kredibilne alternative FSC!! (npr. David Ogg v *Forestry&British Timber* 2002).

Slovenska lesna industrija se srečuje s težavami pri izvozu v Veliko Britanijo. Doslej so se angleški kupci zadovoljili z izjavami MKGP in GIS, da les izvira iz gozdov, gospodarjenih po načelu trajnosti. MKGP se je odločil, da izgradi sistem certificiranja po verziji

PEFC. V okviru skromnega CRP in specialne naloge je Gozdarski inštitut Slovenije pripravil "Strokovne podlage za vključitev Slovenije v vseevropsko shemo certificiranja gozdov" (http://www.gov.si/mkgrp/1_html). Kot pove naslov, je poudarek na gozdarskem delu, tj. certificiranju trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, sledenje je le povzeto po tehničnem dokumentu.

Na željo Razvojnega centra za lesarstvo je prvi avtor članka predstavil certifikacijo gozdov in lesa na posvetovanju 23. maja 2002 v prostorih GZS. Omenimo, da je UO GZS Združenja lesarstva na svoji 11. seji, 5. VII. 2001, na Bledu sprejel sklep,

da podpira delo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Ministrstva za gospodarstvo v zvezi z organizacijo certificiranja lesa po sistemu PEFC v Sloveniji, s tem, da je treba organizacijsko strukturo izvedbe razdeliti na gozdarski in lesarski del. V sklepu je tudi zapisano, naj ministrstvu financirata izdelavo strokovne podlage za vzpostavitev certificiranja lesa v Sloveniji.

Opozoriti pa je treba, da gre za privatno iniciativo in da lahko država financira le izdelavo strokovnih podlag, oz. v tolikšni meri, dokler upravljanja procesa ne prevzamejo Kmetijsko-gozdarska zbornica in podjetja. □

novi diplomanti

GOVEKAR, Emil

Spletna stran in pospeševanje trženja lesnih proizvodov

Diplomsko delo (univerzitetni študij)

Mentor: TRATNIK, Mirko

Somentor: OBLAK, Leon

Recenzent: BIZJAK, Franc

Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, SI-1000 Ljubljana, Rožna dolina, C. VIII//34, 2002

X, 66 str., 19 sl., 6 pril., 35 vir. sl 11 s, en

UDK 004.738.5: 674

Hiter razvoj infomacijskih tehnologij je v zadnjih 10 letih povzročil nastanek globalnega trga in s tem pojav mednarodne konkurence. Osnovni del tega novo nastalega trga predstavlja elektronsko poslovanje prek interneta, zato se morajo podjetja, ki želijo dandanes na skupnem trgu ostati konkurenčna, čimprej in na čim boljši način priključiti

elektronskemu poslovanju. Teh dejstev se zavedamo tudi v podjetju ILES Idrija. Odločili smo se, da se tej problematiki posebej posvetimo in podrobneje proučimo vse možnosti, ki nam jih ponuja svetovni informacijski medij - internet, ter jih nato poskušamo tudi čim boljše izkoristiti v svoj prid. Posvetili smo se elektronskemu poslovanju s pomočjo spletnih strani. Pri ustvarjanju spletne predstavitve podjetja, ki bo kos tudi sodobnim konkurenčnim bojem, smo najprej proučili glavne značilnosti spletnih strani ter trženske strategije, ki jih je pri samem konstruiranju in oblikovanju spletne predstavitve treba posebej upoštevati. Ob tem smo se posvetili tudi elektronski trgovini oziroma trgovanju z lesnimi izdelki prek interneta. Oba dela, splošno predstavitev in elektronsko trgovino, smo nato združili v idejni zasnovi spletnih strani podjetja ILES d.o.o.

Ključne besede: Internet, trženje, spletna stran, spletno mesto, poslovanje, nakupovanje